

Stanovisko habilitační komise

**k návrhu na jmenování uchazeče Mgr. Miroslava Tížika, PhD.
docentem pro obor Sociologie.**

Komise byla jmenována dne 6. října 2022 v tomto složení:

předseda:	prof. PhDr. Dušan Lužný, Dr.,	FF UP v Olomouci
členové:	prof. PhDr. Martin Kreidl, Ph.D.	FSS MU Brno
	prof. PhDr. Jan Váně, Ph.D.,	FF ZČU Plzeň
	doc. PhDr. Marek Skovajsa, Ph.D.	FF UK Praha, SÚ AV ČR Praha
	doc. PhDr. Dana Sýkorová, Ph.D.	FF UP Olomouc

Vědecká rada Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci schválila na svém zasedání 5. října 2022 výše uvedenou habilitační komisi, která posoudila všechny předložené materiály. Po prostudování potřebných podkladů ve smyslu zákona č. 111/1998nSb. O vysokých školách, komise konstatovala, že jí byly předloženy všechny požadované doklady. Uchazeč předložil habilitační spis s názvem ***Cirkvi v Česku a na Slovensku ako subjekt a objekt vzťahov štátu a cirkví. Genéza, vývoj a dôsledky právnej regulácie*** a komise rozhodla o stanovení tří oponentů.

Oponenty jsou:

prof. Dr Hab. Jarosław Kilias, Institut of Sociology, University of Warsaw
prof. PhDr. Silvia Miháliková, PhD., Sociologický ústav SAV, Bratislava
doc. PhDr. David Václavík, Ph.D., FP Technická univerzita, Liberec

Komise projednala posudky oponentů, které ji byly dodávány průběžně.

Prof. Dr Hab. Jarosław Kilias ve svém posudku práci hodnotil pozitivně, a vznesl k ní několik kritických připomínek a podnětů. Podle prof. Kiliase Tížikovy postřehy přináší určitou korekturu vžitých představ týkajících se vztahů vládnoucích kruhů rakousko-uherského mocnářství, národních hnutí a katolickou církví, na druhou stranu zdá popis vývoje vztahů církve a státu poněkud skicovitý a je založen na omezeném množství zdrojů. Jde, jak píše prof. Kilias, „spíše o pokus o autorovu interpretaci než o samotnou badatelskou (sociologickou, historickou) práci. Je to samozřejmě zcela legitimní přístup“, pokračuje Kilias, „obzvláště jestli přijmeme, že jde hlavně o úvod ke studiu soudobých procesů“.

Podle oponenta má text „nesporně mnoho dobrých stránek, jež zasluhují jednoznačně pozitivní ocenění... Autorovy argumenty jsou promyšlené, patřičně zdůvodněné a zdají se většinou přesvědčivé. Poněvadž práce je promyšlená, zajímavá, dostatečně originální a – last but not least – dobře napsaná, kdyby šlo o populárně-vědeckou knihu nemohli bychom jí ocenit jinak než jednoznačně pozitivně. Jde však o habilitační spis, jež by měl být samostatným a původním přínosem do vědeckého oboru sociologie. Z tohoto hlediska hodnocení práce Miroslava Tížka není zrovna jednoznačné. Problematickou stránkou je už její několikrát naznačena, přílišná skicovitost, byť ne povrchnost“.

Podle názoru oponenta by měl autor zdůvodnit, proč se rozhodl použít Bourdieovu koncepci pole, a ne neeweberovskou teorii a metodologii Michaela Manna, která se oponentovi zdá pro tento účel vhodnější.

Prof. Kilias svůj oponentský posudek uzavírá následovně: „Můj posudek habilitační práce dr. Miroslava Tížka *Cirkvi v Česku a na Slovensku ako subjekt a objekt vzťahov štátu a*

cirkví je tady ve značné míře ambivalentní. Nicméně mám dojem, že úzce disciplinární hledisko by nemělo převažovat nad pozitivním hodnocením autorovy důsledné znalosti subjektu, samostatného myšlení a schopnosti nabídnout zajímavou, syntetickou interpretaci popisovaných jevů. Domnívám se proto, že i přes tyto vážné výhrady si práce dr. Tižíka asi zaslouží celkově kladné hodnocení a může se stát základem pro další práci příslušné habilitační komise Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci”.

Prof. PhDr. Silvia Miháliková, PhD. ve svém posudku konstatuje, „že v podmienkach slovenskej sociológie ide o ojedinelý pokus zachytiť zložitosť, mnohodimenzionálnosť a pluralitu aspektov sociologického skúmania legislatívy a práva v rôznych politických a mocenských konšteláciách, ktoré sa usilovali o reguláciu vzťahov štátu a cirkví“. Oponentka pozitívne oceňuje, že autor habilitační práce dlhodobě systematicky sleduje široký spoločenský a politický kontext vzájemného vzťahu štátu a cirkve, a to nejen v českém a slovenskom kontextu, ale také v kontextu mezinárodním. Podle oponentky analýzy a studie uchazeče dokazují, „že ide o autora, ktorý sa vel’mi dobre orientuje v reálach a výskumoch orientovaných na pochopenie a interpretáciu meniacich sa vzájomných vzťahov štátov a cirkví a náboženských aspektov života spoločnosti. Autor zároveň disponuje širokým teoreticko metodologickým nadhl’adom...“.

V závěru svého posudku prof. Miháliková hodnotí celkovou úroveň habilitační práce pozitivně a v několika bodech uvádí její přednosti. Svůj posudek uzavírá vyjádřením svého přesvědčení, že „predložená habilitačná práca plne vyhovuje kritériám kladeným na habilitačné práce“, a navrhuje, aby po úspěšné obhajobě byla autorovi udělená vědecko-pedagogická hodnost docent v oboru sociologie.

Obdobně pozitivně hodnotí předložený spis i třetí oponent, doc. David Václavík. Podle jeho názoru je Tížikův text „v českém i slovenském kontextu poměrně výjimečný“ a jeho pokus analyzovat institucionální diferenciaci mezi náboženstvím a veřejnou sférou považuje ve srovnání s dalšími příspěvky do této diskuse za „nejsystematičtější a nejpropracovanější“.

Posuzovanou práci oponent považuje „za velmi kvalitní a přínosný text“, který podle názoru oponenta „splňuje požadavky na habilitační práci“ a oponent doporučuje „jejímu autorovi udělit příslušnou akademickou hodnost docent“.

Habilitační komise byla s posudky seznámena, projednala je a zvážila jejich vyznění, a to jak kladné, tak kritické závěry, a došla k závěru, že předložená práce splňuje parametry a požadavky kladené na habilitační spis, a že může být základem pro habilitační řízení.

Ze tří navržených témat přednášky pro jednání vědecké rady FF UP komise vybrala téma „Meranie religiozity ako metodologický problém. Porovnatelnosť výsledkov z rôznych typov výskumov religiozity“.

Dne 30. března 2023 proběhla na Katedře sociologie, andragogiky a kulturní antropologie FF UPOL veřejná přednáška uchazeče na téma „Premeny religiozity v Česku a na Slovensku po roku 1989“. Jádrem prezentace bylo představení dosavadních národních a mezinárodních výzkumů zaměřených na oblast náboženství a stávající odborné diskuse o propojení teoretických rámců a konkrétních empirických výzkumů náboženství. Na konkrétních příkladech českých, slovenských i mezinárodních výzkumů a databází uchazeč ukázal metodologické problémy empirického studia náboženství. V souvislosti s výzkumy náboženství upozornil na problém používání kategorie „bez vyznání“ jako něčeho neúplného, tedy absence náboženství, což zkresluje zaměření výzkumů, ale i analýzy a

prezentace výsledků. Dalším problémem je existence skrytého normativního předpokladu a implicitní posuzování dneška vůči tradičnosti. Tento předpoklad vychází z křesťanského, a v některých případech z katolického, vzoru religiozity. Konkrétním příkladem může být Světový výzkum hodnot (WVS). Uchazeč v této souvislosti kriticky zhodnotil metodologii Evropského výzkumu hodnot i šetření ISSP. V závěru své prezentace představil data pro Českou republiku a Slovensko v aktuálním šetření EVS, tedy data z roku 2022.

Následující diskuse reagovala na některé body z uchazečovy přednášky, zvláště na problematiku nevyplňování otázek směřující k proklamaci náboženskosti v cenzech i jednotlivých empirických výzkumech náboženství, a na problematiku sebepojetí a sebedeklarace v rámci kategorie „ateista“. Část diskuse a otázek se týkala možnosti empirického měření jevu, který bývá označován jako „spiritualita“ a to v protikladu ke kategorii „náboženství“. V závěru byl uchazeč dotázán na existenci výzkumů, které jsou založeny na smíšeném výzkumném designu a na zohlednění specifickosti postkomunistických zemí. Uchazeč na všechny dotazy odpověděl adekvátně.

Uchazečova přednáška i následná diskuse prokázala vědecko-výzkumné a pedagogické kompetence habilitanta. Jeho výklad byl jasný, přehledný a podpořený ppt prezentací (četné grafy, některé méně srozumitelné). Odpovědi uchazeče na dotazy z pléna byly pohotové, bezprostřední, obsáhlé a vědecky fundované. Celkový projev uchazeče byl kultivovaný a bylo zřejmé jeho zaujetí tématem.

Během habilitačního řízení proběhly dvě zasedání komise (21. 2. a 13. 4. 2023), obě formou on-line. Habilitační komise zhodnotila dosavadní působení uchazeče v následujících oblastech:

a) Pedagogické zkušenosti uchazeče

Uchazeč započal své pedagogické působení v roce 2001 jako asistent na katedře sociologie Filozofické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, kde dále působil jako odborný asistent v období 2006 až 2011. Zde přednášel především předměty teoretické sociologie (interakcionismus, fenomenologii) a předměty ze sociologie náboženství a umění.

Od roku 2019 až do současnosti působí jako odborný asistent na katedře sociální práce Pedagogické fakulty stejné univerzity, kde přednáší nejen úvodní předměty do sociologie a rodových studií, ale také metodologicky zaměřené předměty, a to jak z oblasti kvantitativního i kvalitativního sociologického výzkumu. Podle doloženého vyjádření děkanky fakulty je také vyhledávaným konzultantem a vedoucím závěrečných prací.

Výčet realizovaných předmětů i jejich zaměření je podle názoru habilitační komise odpovídající a dostatečný. V této souvislosti je třeba zmínit skutečnost, že uchazeč dlouhodobě (po většinu svého akademického působení) působí jako vědecký pracovník na neuniverzitní akademické instituci, totiž na Sociologickém ústavu Slovenské akademie věd, jehož aktivity nesměřují primárně do oblasti vzdělávání.

b) Publikační činnost uchazeče

Tematicky se dr. Třízik profiluje především do oblasti sociologického studia náboženství, ale jeho texty mají širší přesah, neboť vypovídají o stavu současné společnosti. Je autorem dvou rozsáhlých monografií (*Náboženstvo vo verejnom živote na Slovensku: Zápasy o ideový charakter štátu a spoločnosti*. Bratislava : Sociologický ústav SAV, 2011. 423 s.; *K sociológii novej religiozity: Podoby zmeny náboženského života v 20. storočí*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2006. 389 s. ISBN 80-223-2131-1) a šestnácti kapitol v odborných

monografiích, z nichž 6 bylo publikováno v zahraničních vydavatelstvích (v USA, Velké Británii, Německu a Maďarsku). V některých případech šlo o prestižní nakladatelství (např. Routledge). Uchazeč také publikoval 5 odborných studií v zahraničních impaktovaných časopisech. Habilitační komise oceňuje publikování ve frankofonních akademických publikačních platformách, což je v kontextu středoevropské sociologie spíše výjimkou. Na druhou stranu je komise nucena upozornit na to, že jeden z těchto textů („Forms of Non/Religiosity in Slovakia after 1989“. *Religions*. 2022; vol. 13, no. 7, <https://doi.org/10.3390/rel13070605>) byl publikován v časopise vydavatelského domu MDPA, což je v kontextu současných diskusí o tomto vydavatelství politování hodná neobezřetnost. Je však nutno konstatovat, že v tomto časopise publikují i celosvětově uznávaní odborníci.

Vedle toho autor bohatě publikuje v českých a slovenských odborných časopisech, včetně těch, které jsou zařazeny do databáze WoS, a také v odborných sbornících.

Hodnotící komise velmi pozitivně hodnotí uchazečovu editorskou a redakční činnost. Uchazeč (jako hlavní editor, nebo spolueditor) připravil deset knih z oblasti dějin sociologie, sociologické teorie nebo reflektujících současný stav slovenské, ale i české společnosti. Intenzivně se věnuje také překladatelské činnosti z francouzštiny a angličtiny, popularizaci společenskovědních poznatků a recenzní činnosti.

Hodnotící komise oceňuje celkové publikační působení uchazeče, včetně toho, že publikuje texty, které současné metodiky hodnocení vědy a výzkumu poněkud přehlížejí. Na druhou stranu by komise doporučila, s ohledem na primární obor uchazeče, kterým je sociologie, více se zaměřit na publikování v respektovaných odborných časopisech.

c) Zahraniční zkušenosti

Uchazeč uskutečnil dvě dlouhodobější výzkumné stáže (Karl Franzens University in Graz, Centre d'Études sur l'Actuel et le Quotidien CEAQ – Univerzita René Descartesa Sorbonne, Paris 5) a několik krátkodobých studijních a výzkumných pobytů na zahraničních univerzitách v Izraeli, Holandsku, Německu, Francii, Polsku a Chorvatsku).

Přednesl 27 konferenčních příspěvků na mezinárodních kongresech a konferencích v zahraničí.

Pro sociologii náboženství je jistě významné, že uchazeč je od roku 2018 spolušfredaktor časopisu RASCEE, který vydává Asociace pro mezinárodní studium náboženství ve Východní a Střední Evropě (The International Study of Religion in Eastern and Central Europe Association, ISORECEA). Výrazem mezinárodního uznání je také to, že uchazeč funguje od roku 2013 jako člen-korespondent mezinárodní sítě EUREL (Network Données sociologiques et juridiques sur la religion en Europe).

Habilitační komise ocenila, že zahraniční zkušenosti uchazeče jsou v řadě momentech spojeny s jeho projektovou činností.

V kontextu toho, že habilitační řízení probíhá na české univerzitě a uchazeč primárně působí v rámci slovenských akademických institucí, je třeba zmínit to, že je také člen České sociologické společnosti.

d) Projektová a grantová činnost

Po celou dobu svého odborného působení je uchazeč zapojen do řešení různých výzkumných, ale i vzdělávacích projektů. Šlo přitom jak o projekty tuzemské (jejichž zadavatelem byly slovenské instituce, např. VEGA), tak české (např. projekt GAČR) i mezinárodní (rakousko-slovenské projekty).

Komise v tomto ohledu oceňuje dlouhodobé zapojení a úlohu uchazeče v rámci mezinárodních komparativních výzkumů, především v Mezinárodním programu sociálního výzkumu (ISSP), které tvoří významnou součást ekosystému mezinárodních výzkumných infrastruktur. Komise oceňuje, že uchazeč pečí o realizaci a rozvoj těchto výzkumů přispívá k otevřenému charakteru vědeckého bádání a (spolu)vytváří významné veřejné vědecké statky.

Závěr

Komise považuje Mgr. Miroslava Tříka, PhD. za uznávaného sociologa, který rozvíjí současnou českou a slovenskou sociologii a aktivně se zapojuje do mezinárodní spolupráce v tomto oboru. Komise jej považuje za kvalitního kandidáta v habilitačním řízení v oboru Sociologie.

Hlasování habilitační komise:

počet hlasujících: 5

počet hlasů kladných: 5

počet hlasů záporných: 0

zdržel(a) se hlasování: 0

Na základě výsledku tajného hlasování habilitační komise v souladu s § 72 zákona č. 111/1998 o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů doporučuje VR FF pokračovat v řízení pro jmenování docentem pro obor SOCIOLOGIE.

V Olomouci dne 13. 4. 2023

Podpisy členů komise:

prof. PhDr. Dušan Lužný, Dr., FF UP v Olomouci

prof. PhDr. Martin Kreidl, Ph.D., FSS MU Brno

prof. PhDr. Jan Váně, Ph.D., FF ZČU Plzeň

doc. PhDr. Marek Skovajsa, Ph.D., FF UK Praha, SÚ AV ČR Praha

doc. PhDr. Dana Sýkorová, Ph.D., FF UP Olomouc

Poznámka: hlasování o stanovisku komise proběhlo prostřednictvím aplikace přes <https://anketa.upol.cz/> (viz příloha)